

GIB I. MIHĂESCU

Rusoaică

BORDEIUL PE NISTRU AL LOCOTENENTULUI RAGAIAC

Ediție îngrijită, prefată și curriculum vitae
TEODOR VÂRGOLICI

Editura MondoRo
București, 2016

Instituția de cercetare și dezvoltare în domeniul tehnologiilor de informație și telecomunicații din cadrul Universității Politehnica din Timișoara este o instituție de cercetare și dezvoltare în domeniul tehnologiilor de informație și telecomunicații din cadrul Universității Politehnica din Timișoara. În cadrul acestei instituții se desfășoară activități de cercetare și dezvoltare în domeniul tehnologiilor de informație și telecomunicații, precum și de transfer de tehnologie și dezvoltare a întreprinderilor.

Când mi s-a dat ordin să trec cu detașamentul de pază pe Nistru, am salutat cu multă bucurie această nouitate. și m-am bucurat cu atât mai mult cu cât vedeam mutra plouată a camarázilor mei de batalion: adio vinul bun, fetele vesele și viața asta cu sindrofii, cu baluri, cu întâlniri furișe de orășel basarabean care, la urma urmei, oricât de mic, oricât de strâmt și de noroios o fi, e totuși un orășel.

Pentru mine, ordinul venea tocmai la timp. Într-o bună dimineață, zorile mă găsiră lângă o lungă masă, pe care cărțile o ocoliseră de mii de ori în goana celui mai accelerat *chemin de fer* pe care l-am văzut vreodată în proaspăta, dar încercata mea carieră de jucător de cărți. Aveam dinainte-mi exact suma de lei douăzeci, cu care începusem pontajul. În timpul noptii, suma asta crescuse fantastic, scăzuse brusc ca un termometru sub năprăsnicia crivățului siberian, se ridicase iarăși, îmi îmbrâncise inima în aceleași subite și sufocate oscilații pe care le făcea norocul zăնatic venind spre mine și părăsindu-mă, de atât de nenumărate ori, într-un atât de restrâns timp!

Hărțiuța albastră de dinainte-mi, atât de lipsită de valoare în vremurile astea tot atât de bune și tot atât de rele ca oricare altele, mă dezgusta cu desăvârsire. Un semn pe care i-l făcusem cu creionul înainte de a o arunca în iureșul jocului, dintr-o curioasă obișnuință, îmi stârnii un zâmbet de silă pe buzele uscate de fumul țigaretelor și de vinul văpsit cu astrin-gente boieri săngerii. Aveam în față chiar hărtia cu care pornisem cu douăsprezece ore înainte în căutarea unui noroc factice.

Cu un gest teatral, o aruncai dinaintea noului bancher și, fără să mai aștept care-i este soarta, plecai cu un aer de inspirat, strângându-mi umerii înforăți de plăcutul venin al vârfurilor de ace pe care le înfig în sângele moleșit noptile pierdute. Însă înainte de a mă duce la cazarmă, mă îndreptai spre poștă. și acolo, pe pupitru scâlciat, în praful stârnit de mătușoialui omului de serviciu, am compus o vastă comandă către una din

cele mai mari librării din București. Am cerut numai cărți serioase, mai mult de știință: istorie, filosofie, chimie, fizică, matematică, *Sfânta Scriptură*, *Coranul*, *Iliada* și o grămadă de texte latinești și grecești, cu două enorme dicționare: atât cât să-mi ajungă pe doi ani de zile, ca să mă satur de citit și de învățat. De altfel, nu eram la prima mea hotărâre de a înlătura cărțile lui Grimaud cu cărți propriu-zise! Dar până acum nu făcusem decât mici încercări. Comandam câteva romane și câteva volume de versuri și cu asta credeam ca am sfârșit-o cu noptile pierdute. Chemam în ajutor literatura să mă scape de setea de viață! Acum însă, judecând după dimensiunile comenzii și după gravitatea obiectului ei, nu-mi mai rămânea nicio îndoială că tot ceea ce întreprindeam era din cale afară de serios.

Și ca o dovadă că însuși destinul se asocia cu mine, ca să-mi arate că sunt menit unei căi cu totul alta decât celei pe care apucasem, făcu astfel încât, după câteva zile, cărțile să sosească în același ceas cu ordinul de plecare pe Nistru.

În primele momente, mă gândeam nici să nu-mi iau rămas bun de la Marusea. Un om hotărât s-o rupă cu totul de ceilalți, deci și de prietena lui intimă, trebuie să pornească în pas gimnastic și nici măcar să nu se mai uite înapoi. Dar reversul gândului îmi spunea: un bun hotărât trebuie să revadă până în momentul clipei finale tot ceea ce are să se despartă și, dacă inima lui nu-i va da niciun brânci înapoi, el va porni senin, mândru, conștient de tăria lui.

Am chemat deci pe Marusea – la ea nu mă mai duceam deloc după cele petrecute – și dânsa s-a grăbit să vină într-o stare de neliniște și de tristețe care mi-a dat imediat conștiința superiorității mele. Mândria, numai, o împiedeca să izbucnească în plâns. Dar dacă, o clipă, sprâncenele ei încordate de încăpățânarea rusească și-ar fi destins arcurile strâns la maximum, vedeam bine că lacrimile i-ar fi inundat fața, potop. M-a înduioșat mult această slăbiciune omenească, ce se vedeau tot mai clar pe măsura sforțării pe care biata fată o făcea ca s-o ascundă. Oricum, era pentru mine toată această zbuciumare! Și pentru că ea nu răsfrângea asupră-mi decât bucuria de a mă ști atât de adânc însipăt în sufletul ei, fără ca sufletul meu din parte-i să poată fi reținut acolo de nicio cătușă, înduioșarea mea avea într-însa ceva părintesc, ceea ce o îndârjea pe ea și mai mult și-i prefăcea inima în bucăți săngerânde, zvâcnind la picioarele mele.

O, sfântă fericire de a putea fi, tocmai prin seninătatea și conștiința libertății tale depline, chinitorul unei pâlpâiri de viață, pe care ai

îngenuncheat-o, ai subjugat-o și o oprimi! O compătimеști pentru că o oprimi și o oprimi și mai cu tărie, pentru a simți, până la maximum de intensitate, dulceața milei.

O pipăiam sub vrăja acestui sentiment divin și-i striveam sănii, apăsând-o sub pieptii bine vătuji ai vestonului meu. Îi sărutam părul cu sclipiri portocalii care, seara, sub lumina becurilor, se aprindea îndată de acel straniu și minunat roșu aprins, îi sărutam năsucul ei obraznic și-i simteam pe genunchi căldura coapselor pline, îi mângâiam alene fluierele picioarelor subțiri, singurele de care aveam regretul că nu sunt ceva, ceva încă mai lungi. Ca să fie pentru mine Rusoaica întreagă din gândurile mele. Să semene, să se apropie de Rusoaica întreagă din gândurile mele. Dar pentru asta, hm... mi se părea că și iubirea care-o mistuie ar fi putut să se arate altfel, nu știau cum...

După spița tatălui și după spița mamei, Marusea era rusoaică sadea... și, totuși, pentru mine, ea nu era decât o basarabeancă.

Pe când Rusoaica pe care o așteptam, Rusoaica din visurile mele... Doamne, ce distanță...

Sectorul meu fu hotărât cu totul izolat, destul de departe și în dreapta și în stânga, și în spate de sate ori locuințe ormeniști. Nici măcar în față, dincolo, peste fluviul cu mers molcom, în vasta împărătie a misterului, nu se zărea, oricât puteai cuprinde cu ochii, vreun acoperiș.

-- Aci, mi-am spus cu toată încrederea, aci voi deveni alt om... Fii slăvită, sfântă singurătate!

Și, pentru a-mi stimula mulțumirea, amintirea îmi alerga neconenit și acumă la ofișeri, tovarăși de petreceri, de care tocmai mă despărțisem. Ei căscau și se întindeau dinainte, antrenându-se pentru lungul repaos forțat la care fuseseră condamnați. La ultima masă, luată la popotă împreună, ei studiaseră harta statului major cu atâta luare-aminte și pricepere, de parcă a două zi ar fi fost chemați la o mare întrecere strategică. De fapt, nu făceau decât socoteala distanțelor de la punctul de comandă al fiecăruia, până la satul cel mai apropiat. Nevoia da a se ști aproape de lume, de oameni, era frenetică pentru aceste ființe: oceanul singurătății, căruia eu așteptam să mă dau cu atâta poftă, pe ei îi îngrozea, îi amețea. Îi ascultam cu aerul de superioritate al celui ce știe găsi, tocmai în motivul temerii celorlalți, piedestalul tăriei sale. Fraților, eu sunt doar la doi kilometri de Tohatin...

-- Ba eu chiar în Vadul-lui-Vodă. Voi ați văzut vreodată Vadul-lui-Vodă?... Putem zice că e un târg curat...

Dintre noi toți, unul singur nu-și găsea niciun fel de împăcare în revelațiile mângâieatoare ale hărții. Pe el, depărtarea de acest orășel pe care aveam să-l părăsim cu toții, îl dorea într-atât, încât nici chiar apropierea de Chișinău, dacă ar fi fost cu putință de București sau de Paris, nu l-ar fi putut tămădui.

El se plimba îngândurat printre noi, cu mâinile în buzunarele pantalonilor. Părea că ascultă exclamațiile de surpriză ale cititorilor hărții, zâmbea pentru fiecare în parte și zâmbea de asemenea când râsul era general, dar nu mai trebuia să ne spună nimeni atunci că gândul lui era cu totul absent de noi și de vorbele noastre.

— E gata, domnule căpitan! strigă din cadrul ușii, țeapăn, ca o alcătuire mecanică, ordonanță, salutând cu mișcări cadențate de articulații, pocnindu-și călcâiele, învârtindu-se în loc și pornind în pas elastic.

Căpitanul îl urmă sără mișcări cadențate, deși tot aşa de mașinal.

Ne îngrămădim cu toții la fereastră, ca să vedem pe căpitan apropiindu-se de strănicul Volbur, calul cel negru pe care încercase, fără izbândă, să-l cumpere și comandantul corpului. Volbur își primi stăpânul cu un nechezat de prietenie și cu mișcări sprintene și nervoase, alungând ape negre pe gâțul și pe crupa plușată.

— Toată nădejdea lui Bădescu a rămas iar în Volburul lui! exprimă cineva tare gândul care dăinuia în mintea tuturor.

— În patru ceasuri, pe vreme bună, cred că-l aduce înapoi calul asta, de-acolo de unde i-a dat colonelul sector... își dădu cu părerea un altul.

— Ați văzut, întrebă al treilea, că sectorul lui a fost hotărât anume cel mai apropiat de aici?

— Colonelul închide ochii și aprobă ca el să mai vie când în când... i-a dat și locuitor...

Cu toții spuneam câte un cuvânt sau chiar ne dam o părere întreagă despre căpitanul Bădescu și sectorul, dar în închipuirea tuturor domnea atunci Ghenea Kersanova, numele sub care camaradul nostru ne prezentase pe amica lui, fiica unui evreu bogat, Kersanov Weiss, fabricant de lichioruri și ape gazoase. Ghenea Kersanova, pe numele semit Golda, n-avea nimic auriu în persoana ei. Înaltă și brună, de-un brun gălbui și asiatic, cu ochii largi, negru-verzui, gura de minusculă proporții, cu părul negru-castaniu, răsucit odată pentru totdeauna de sumbrul ei Dumnezeu în inele pe care niciun meșter coafor n-avea să le mai realizeze vreodata, Ghenea Kersanova nu era chiar o frumusețe. Micul ei nas, puțin gătuit spre vârful care căuta în sus și o dispoziție spre râs a pomelilor stricau sau, poate, Doamne, agravau, printr-un aer strengăresc, foarte simpatice de altminteri, accentul tragic al sprâncenelor îmbinate pe ochii fără fund și

priveliștea stranie a rotogoalelor de păr mătăsoase și schimbătoare sub incidentele luminii – ca fumul de căruie al unei divinități negre – din împletiturile leneșe ale căruia apărea figura cea cu două măști. Chipul enigmaticului nepătruns și al veseliei cotidiane, în același timp. Avea piciorul înalt, poate prea plin, dar arcuit prelung și măiestru și toată silueta ei dură și vibrantă se bucura – pe cât îngăduia să se întrevadă decolțajul și brațele goale – de acea culoare, de acel brun tot așa de neobișnuit ca și figura aceea de Thalie contopindu-se cu trăsăturile sumbre ale Melpomenei.

Privind din acest unghi de vedere, cu toții înțelegeam pasiunea mistuitoare a căpitanului Bădescu, dar se mai șoptea de-o anume viață pe care barișnia Ghenea o depanase la Iași, la Cluj și la București, încercând anual câte o facultate și întorcându-se după trei ani de viață studențească intensă fără nici măcar o diplomă, fără niciun examen, fără măcar atestarea unei frecvențe. În toată această vreme, fusese văzută în companii dubioase, în locuri și la timpuri bănuielnice. Se pronunțau nume, dintre care unele venind firesc și foarte repetat în diverse evenimente mai mult ori mai puțin vagi, ce se desprindeau din această perioadă obscură a biografiei ei; ba chiar, pentru un destul de lung răstimp, i se dă ca domiciliu garsoniera urui ziarist cu renume mai restrâns care, după aceea, se abătuse de mai multe ori încoace, pentru a-și domoli, în cele din urmă, definitiv, zelul nostalitic, sub temperatura glacială a intransigenței bătrânului bogat și habotnic.

Aceeași atmosferă polară întâmpină și pe căpitanul Bădescu din partea părinților fetei; dar acestuia, militar din cap până-n picioare, în loc să-i înghețe zelul, i-l ajăta la maximum. Căpitanul Bădescu era dispus la orice nebunie. Domnișoara Ghenea era majoră și ar fi putut în cele din urmă să accepte, cu prilejul unuia din conchediile ofițerului, o escapadă care poate ar fi forțat punerea la punct a lucrurilor. Dar fata nu vrea să audă de așa ceva. Mai mult, ea dăduse să se înțeleagă că bătrânul Kersanov ar fi rămas intransigent, chiar dacă Bădescu ar fi acceptat până și extrema nebunie, unică, desigur, de care poate nici căpitanul n-ar fi vrut să audă: escapada la templu.

Mulți credeau că domnișoara Ghenea răspândise acest zvon tocmai pentru a arunca în cumpănă și gravitatea unicului motiv care ar fi constrâns pe oricare altul să bată învins în retragere, ceea ce ar fi dovedit că dânsa nu răspundeau iubirii profunde și încăpățâname a ofițerului decât ca un savant joc de cochetărie, pe care știa perfect să-l conducă și care o amuză. Alții, dimpotrivă, știau precis că domnișoara Ghenea refuzase mai multe partide, dintre care una din cele mai ispititoare, toate pe placul tatălui ei. Se mai aflase apoi de lacrimi, de scene violente, de blestemee,

de intervenția rabinului, de întreaga, în sfârșit, prea cunoscută gamă a acestei străvechi și întruna noi drame de iubire.

Evenimentele acestea, cu multiplele lor variante, care trezeau din somnolență cotidiană societatea târgului basarabean, se plimbau vîi acum, văzute ca prin oculari perspective diverse, în gândul camarazilor strânși la fereastră, ca să admire, chipurile, exercițiile equestre ale strănicului călăreț Bădescu, propriu-zis ca să-i urmărească mai atent crispătiile feței prăbușite, adâncimea melancoliei ce i-o revărsau ochii, mișcările forțate și mecanice în care se întrevedeau silnicia și dezgustul. „Se dusesese căpitanul Bădescu”, s-ar fi auzit răsunând din cugetul tuturor, dacă mintile le-ar fi devenit sonore. El, marele glumeț și curtezan, marele gimnast și ochitor fără pereche, marele cheflu și înfocat maestru al spadei! Silințele lui de a se ține în să tot ca înainte parcă ne făcea rău. Uitând pe nesimțite cum trebuia să se ție, capul greu se lăsa deodată ca o ghiulea de plumb spre coama lui Volbur, trăgând după el trupul de brad dinainte, acum deșirat ca o armonică. Si totuși, omul ăsta domina încă printre noi. Multe din glumele lui răutăcioase, ba chiar săngeroase, nu mai răsunau sub tavanul popotei sau la întrunirile de joc. Dar acum, nimeni n-ar fi îndrăznit să spună vreo istorisire cu evrei în fața acestui până acum inepuizabil sac de anecdotă al căror erou principal era fiul lui Israel. Cuvântul „jidan” dispăruse din pronunțarea noastră și se vorbea de Kol-Nidre, de Iom-Kipur, de Purim ori de Sărbătoarea Cuștilor, cu aceeași cuviință cu care s-ar vorbi de Vinerea Mare, de Înviere, de Crăciun ori de Înălțare. Mai mult chiar, se întâmpla adesea ca vreunul din aceste cuvinte din urmă ori toate la un loc să fie amestecate printre obișnuitele înjurături ofișerești; dar a fi amestecat printre ocări cuvintele sacre dintâi era totuna cu o provocare directă la adresa lui Bădescu, victimă bigotismului fervent, al căruia respect îi impunea.

Astfel de metamorfoze omenești, pentru întâia oară vedeam în viața mea. „Dacă acesta e amorul”, îmi spuneam, „atunci e sinistru!” Noiuniea lui pentru mine era legată neapărat de cântec și de amfora cu vin. Ceea ce vedeam era pur și simplu o deviere bolnăvicioasă, o particularitate cu totul izolată. Dar față de această prăpastie ascunsă, care, întâmplător, mi se deschise dinainte-mi, eu simțeam cu atât mai puternic aerul de înălțimi al libertății umplându-mi până în fund plămâni.

Eram cel mai liber dintre toți aceștia. Nu numai că nu mă speria singurătatea, dar o doream acum cu aceeași pasiune cu care dorea căpitanul nostru pe Ghenea lui. Iar la dânsul, sărmantul, mă uitam cu o infinită milă.